

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פֶּרֶשֶׁת נִצְבִּים

הפטרה: שוש אשיש

כח' אלול תשע"ו

יציאת השבת ר"ת 19:36

אמרים סליחות

יום ראשון ערב ראש השנה תשע"ז

התרת נדרים

גיליון 405

יציאת השבת:

19:01

ירושלים: 19:00

כניסת השבת:

17:54

ירושלים: 17:49

אתם ניצבים היום בְּלִפְנֵי ה'...
הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

"אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אֱלֹהֵיכֶם, ראשיכם שבטיכם וזקניכם ושוטרכם כל איש ישראל... לעוברך בברית ה' אלוֹקֶיךָ ובאלתו, אשר ה' אלוֹקֶיךָ כורת איתך היום". כך נפתחת הפרשה בה נסיים את הקריאה בתורה בשבתות השנה. לא לחינם פרשה זו נקראת בסמוך לראש השנה. יש בה מצד אחד הבטחה: 'אתם ניצבים היום כולכם', על אף הקללות המובאות בפרשה הקודמת וחרף הקשיים העוברים על עם ישראל כולם ניצבים ועומדים, ומנגד נכנסים בברית עם ריבונו של עולם.

רמז נוסף יש כאן. פרשת ניצבים נקראת סמוך לראש השנה, והיא מעוררת אותנו להבנה שהנה אנו ניצבים לפני ה' אֱלֹהֵינו למשפט. זו גם הסיבה לתוספות שאנו מוסיפים בעשרת ימי תשובה, החל מראש השנה ועד ליום הכיפורים. ואולם יש לשאול מדוע חוזרים דוקא ב'המלך הקדוש' ו'המלך המשפט', ולא ביתר התוספות, הרי כולן חשובות?

נראה כי הסיבה לכך היא, כי כל יתר התוספות, כגון: 'זוֹכְרֵנוּ לַחַיִּים...' או 'זִבְסַפֵּר חַיִּים בְּרַכָּה וּשְׁלוֹם וּפְנִסָה טוֹבָה נִזְכָּר וּנִכְתָּב...' הם בקשות אישיות! רק ה'המלך הקדוש' ו'המלך המשפט' הן אמירות המבטאות את דרך הנהגתו המיוחדת של הקב"ה בעולם בימים הללו. ולכן אדם שטעה חייב לחזור ולאומרם, אף אם יצטרך לחזור על כל ברכות העמידה! ומכאן החשיבות לבוא עם ההכנה הנצרכת לימים אלו, אז נוכל לעמוד לפני בוראנו בשמחה ולהיכתב לחיים טובים ולשלום.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *

הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

מנהגי ליל ראש השנה

סעודת ליל ר"ה היא הסעודה הראשונה של האדם בשנה החדשה, וחשוב מאד לערוך את הסעודה הזאת בשמחה ובדברי תורה, ויהיה לו לסימן טוב לשנה החדשה. ויהר מאוד שלא להקפיד בביתו כלל בכל השנה, ובפרט בראש השנה. וכשיבא לביתו מבית הכנסת יברך את אשתו במאור פנים בשנה טובה ובברכת "תכתבי ותחתמי לחיים טובים ולשלום". וקודם הקידוש נהגו לומר "פתח אליהו" עד קם רבי שמעון, ואח"כ יאמר פסוקים אלו לסימן טוב:

וְנַח מִצָּא חַן בְּעֵינֵי ה' י"ב פעמים

וַיֵּרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הָהָא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהוּא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה' י"ב פעמים

כִּי עָמַד מִקּוֹר חַיִּים בְּאֶרֶץ נִרְאָה אור: י" פעמים

אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה: י"ז פעמים

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֵי וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבִיתְךָ שְׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם: י" פעמים

תחיל שנה וברכותיה:

ואח"כ נוהגים לומר: אָנָּה ה' הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:

שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת אֲוֶרָה.	וְנִהְיֶה חֲכָמִים וְנִבְּוִנִים בַּתּוֹרָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת בְּרָכָה.	וְהִיְתָה לָּהּ הַמְּלוּכָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת גִּילָה.	סֵלֹו סֵלֹו הַמְּסֻלָּה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת דִּיצָה.	ה' מְשַׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת הַצִּלְחָה.	וְנִסּוּ יָגוֹן וְאַנְחָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת עֵד טוֹב.	כִּי ה' יִתֵּן הַטּוֹב:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת זְמֶרָה.	וְלִילָה כִּיֹּם יֵאִיר בַּחֲשֶׁכָה בְּאֶרֶץ:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת חֲנִינָה.	וּפְדוּנֵי ה' יִשׁוּבּוּן וּבִאֵן צִיּוֹן בְּרִנָּה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת טוֹבָה.	אִמְרוּ לְבַת צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֶךָ בָּא:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת יִשְׁרָה.	מִה נָּאוּ עַל הַהָרִים רִגְלֵי מְבֹשֶׁר:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת כְּלָכָה.	אֲדֹנָי אֱלֹהִים יַצְמִיחַ צְדָקָה וְתִהְלֶה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת לוֹיָה.	דְּשִׁנָּת בְּשֶׁמֶן רֹאשֵׁי כוֹסֵי רוּיָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת מַעֲלָה.	תִּשְׁאוּת חֵן חֵן לָהּ:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת נִדְבָה.	כָּל פְּשָׁעִים תִּכְסֶּה אֲהָבָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת סְמִיכָה.	צִוָּה ה' אֶת הַבְּרָכָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת עֲזָרָה.	שִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמְצָא כֹה תוֹדָה וְקוֹל זְמֶרָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת פְּרִנָּסָה טוֹבָה.	וּמִלֵּאוּ פָנֵי תֵבֵל וְתִנּוּכָה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת צִהְלָה.	חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרוּחַ וְהַצִּלָּה:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת קִרְוֹן פָּנִים.	עֲטָרַת זָקֵנִים וְתַפְאֶרֶת בָּנִים:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת רַחֲמִים.	ה' לֹא יִמְנַע טוֹב לְהוֹלִכִים בְּתַמִּים:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת רָצוֹן.	וְהִנֵּה רַחֵל בָּאָה עִם הַצֹּאן:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת שְׁלוֹם.	ה' יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:
שְׁנָה זוֹ תִהְיֶה שְׁנַת תְּשׁוּעָה.	וְהִיא הַעֲקֵב לְמִישׁוֹר וְהַרְבָּסִים לְבִקְעָה:

וּמִטּוֹב בֵּית ה' נִשְׁבְּעָה, וְכִכְתוּב: וּשְׁאֲבַתֶּם מִים בְּשִׁשּׁוֹן, מִמַּעַיְנֵי הַיְּשׁוּעָה:

לִישׁוּעָתְךָ קוִיָּתִי ה': לִישׁוּעָתְךָ קוִיָּתִי ה': לְפָרְקָנְךָ סִבְרִית ה':

אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, כִּי פַעֲמַיִם. אָנָּה ה' הַצִּלִּיחָה נָּא: כִּי פַעֲמַיִם.

תחיל שנה וברכותיה:

סימנים לראש השנה

אמרו חז"ל: סימנא – מילתא היא (הסימן – יש בו ממש). ולכן נוהגים לעשות בראש השנה סימנים המראים לטובה, שנוכה בדין ושתתחדש עלינו שנה טובה: ומנהג הספרדים לעשותם בשעת הסעודה בליל ראשון ושני של ראש השנה. טובלים פרוסת חלה של המוציא בדבש, ויש טובלים בסוכר, יש נוהגים לעשות את הסדר אחרי הקידוש וקודם נטילת הידיים לסעודה. והיותר נכון לדעת רוב הפוסקים שלאחר הקידוש ישול ידיו ויברך על נטילת ידיים והמוציא לחם מן הארץ, אח"כ יברך בורא פרי העץ, ואם יש לפניו משבעת המינים יקדים לברך על הפרי הקרוב יותר בפסוק ל"ארץ":

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ:

אח"כ יברך על פרי האדמה:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה:

ואח"כ יעשה את הסדר:

לוקח תמר וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִתְּמוּ אוֹיְבֵינוּ וְשׁוֹנְאֵינוּ וְכָל-מִבְקָשֵׁי רַעֲתָנוּ:

(ויש מוסיפים) – "יְתַמּוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ, וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינֶם. בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת ה' הִלְלוּהָ": (תהילים קד)

"וּבִחְסֶדְךָ תַּצְמִית אֵיבִי, וְהֶאֱבַדְתָּ כָּל צָרִי נַפְשִׁי כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ": (תהילים קמג).

לוקח רוביא וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִדְּבוּ זִכְוֹתֵינוּ וְתִלְבְּבוּנוּ.

לוקח כרתי וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִבְרְתוּ אוֹיְבֵינוּ וְשׁוֹנְאֵינוּ, וְכָל-מִבְקָשֵׁי רַעֲתָנוּ:

(ויש מוסיפים) "תֵּרַם יָדְךָ עַל צָרֶיךָ וְכָל אֵיבֶיךָ יִכְרְתוּ":

לוקח סלקא וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִסְתַּלְקוּ אוֹיְבֵינוּ וְשׁוֹנְאֵינוּ וְכָל-מִבְקָשֵׁי רַעֲתָנוּ:

(ויש מוסיפים) "סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל פְּעֻלֵי אֵוֶן כִּי שָׁמַע ה' קוֹל בְּכִיִּי": (תהילים ו)

תִּגְעוּ צֵאוּ מִתּוֹכָהּ הִבְרוּ נִשְׁאֵי כָּלִי ה'": (ישעיה נב)

לוקח קרא (דלעת) וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂתִקְרַע רַע גִּזְרֵי דִינֵנוּ, וְיִקְרָאוּ לְפָנֶיךָ זִכְוֹתֵינוּ:

לוקח רימון וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁנֵהֶיָּה מְלָאִים מִצּוֹת כְּרָמוֹן:

לוקח תפוח שהוטבל בדבש וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂתִתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוֹקָה:

(ויש מוסיפים) "מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה": (דברים יא)

לוקח בשר ראש כבש וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁנֵהֶיָּה לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנָב.

(ויש מוסיפים) וְתִזְכֹּר לָנוּ עֲקֻדָּתוֹ וְאֵילּוֹ שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם,

בֶּן אֲבִרְהָם אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם:

לוקח דגים וקודם האכילה אומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁנֵפְרָה וְנִרְבֶּה בְּדָגִים. [נוסח ליוורנו – שְׂיִרְבּוּ זִכְוֹתֵינוּ בְּדָגִים]

הלכות ראש השנה

- א. לובשים בגדי שבת בראש השנה, ויש נוהגים ללבוש בגדי לבן, להראות שאנו בטוחים בחסד ה' יתברך שמו ויתעלה שיוציא לאור משפטנו. וכשבא השטן ורואה את ישראל לבושים בבגדים לבנים ויפים, הוא אומר בליבו בודאי עם ישראל נתרצה אצל הקב"ה, ומיד הוא בורח ולא מקטרג.
- ב. יסתפר בערב ראש השנה לכבוד יום טוב. ויזהר להסתפר ולהתגלח קודם חצות היום (ש"ע תקפא סעי' ד'. ובא"ח נצבים ג'). ולמרות שיש מצוה מיוחדת להסתפר בערב ראש השנה, אם יודע שיש תור ארוך אצל הספר, יקדים להסתפר יום או יומיים לפני ר"ה (אחרונים).
- ג. טוב לאדם שיטבול בערב ראש השנה במקווה, כי הטהרה מועילה לשמיעת תפילתו של אדם. טובלים חמש טבילות, ומי שאינו זוכר כוונת הטבילות בפרטות, יטבול חמש פעמים ויכוון כמו שכתוב במחזור (קול יעקב בעמוד קלד) או בבא"ח בפרשת נצבים, וזה מועיל כמו שאנו אומרים על דעת רשב"י ורבי אלעזר בנו ועל דעת האר"י הקדוש וכדומה.
- ד. מי שאינו יכול לטבול במקווה מטעמי בריאות וכדומה – ישפוך על גופו תשעה קבין מים, שהם כשלוש עשרה וחצי ליטר מים ללא הפסקה, ובדיעבד מהני. ויש אומרים שאין צריך בכלי דוקא אלא אפילו עומד תחת המקלחת ויורדים המים על גופו ללא הפסקה, הרי זה מטהרו.
- ה. יש בטבילה במים במקווה כשר סגולה לטהר את האדם. דורשי רשומות אמרו (ב"ק פב, א) "אין מים אלא תורה, שנאמר הוי כל צמא לכו למים". וכשם שאם היתה אפילו שיערה אחת מחוץ למים לא עלתה טבילה, כך בלימוד תורה אין מציאות לקבל את השפעת התורה אלא אם כל כולו שקוע בתורה, ואם לאו, אינו מקבל את טהרת התורה המיוחדת והמזככת.
- ו. בראש השנה ישנם שני ימים, ושונים ימים אלו משאר שני ימי יום טוב של שאר החגים, ונחשבים שני ימים אלו ליום אחד ארוך. ומיהו, למרות ששני הימים של ראש השנה נחשבים ליומא אריכתא, יש לדעת שאין יום טוב אחד של ראש השנה מכין ליום טוב השני של ראש השנה ואפילו בארץ ישראל, וצריכים להיזהר בהלכה זו מאוד (עיין בס"י תקי"ג בכה"ח ומש"ב שם).
- ז. תשליך – ביום א' של ראש השנה, לאחר מנחה, נוהגים ללכת לשפת הים, לנהר, או לכל מקום שיש שם באר מים חיים, ולומר תפילת "תשליך". יש אומרים שהוא זכר לעקדת יצחק, לפי המסופר באגדה, שבעת שאברהם הלך להקריב את בנו, ניסה השטן להכשילו ובין השאר "נעשה כמו נהר לעכב אותו מן העקדה", (מהרי"ל). ויש אומרים שהולכים למקום שיש בו דגים, שזכור, שאנו משולים לדגים הנאחזים במצודה, מצודת המשפט לחיים ולמוות, ומתוך כך נהרהר בתשובה. והעיקר הוא כוונת הלב לשוב בתשובה שלימה מלפני אבינו שבשמים.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון הי"ד. היה יצחק שושן הי"ד. שרה בת שמחה הי"ד. מרים יהודה הי"ד. ציפורה יהושע לוי הי"ד. ביבה אלימלך הי"ד. ישי הלוי הי"ד. עזר בן עישה הי"ד. תיקוה בת עזיזה הי"ד. אלגרה בת ג'אן הי"ד. מול בת ענולה הי"ד. אברהם בן רחל הי"ד. הראל בן אביגיל הי"ד. אילנה בת סליחה הי"ד. ישי ורחל לוי הי"ד. חנה בת זוהרה הי"ד. סימנטוב משה יהודה הי"ד. מיטל מוריה אדרי הי"ד. להחיות נעדרה צה"ל ושבויו ובהם: אורון שאול, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ד. לעילוי נשמות הנעדרים: אייל יפרח הי"ד, גיל-עד שנקאר הי"ד, נפתלי יעקב פרנקל הי"ד, ולע"נ חללי מבצע צוק איתן הי"ד. לעילוי נשמות הנ"ע יוסף וצוק"ל. הנ"מ אליהו וצוק"ל. רבי מסעוד מלול וצ"ל. הרב שלמה צורף וצ"ל. רבי יעקב ששן וצ"ל. יונה יונה וצ"ל. ברכה סופר וצ"ל. יצחק עמיהד וצ"ל. ניר נחם וצ"ל. נסים כהן וצ"ל. ספר נחום וצ"ל. נחיה שמעון בת חזית וצ"ל. מנרה לוי וצ"ל. אסתר בת תראד וצ"ל. אסתר דוד וצ"ל. חנה יצחק וצ"ל. דינה פונד וצ"ל. הרב אברהם צוקרמן וצ"ל. מרדכי ומשה בני לאה מורח וצ"ל. אליזה בת פריחה וצ"ל. תירצה זיגדון וצ"ל. ישראל אברהם נתן וצ"ל. אסתר בת זוהרה וצ"ל. אסתר וענבר נחם וצ"ל. ישראל בן שושנה וצ"ל. יצחק בן מול מורח וצ"ל. רובי בן שלום צעדי וצ"ל. מרים וענת וצ"ל. עזיזה עמס וצ"ל. יצחק ועמס אטיאס וצ"ל. נסים בן חנה וצ"ל. יצחק ולאה אסטרטו וצ"ל. חת יעקב וצ"ל. חיה רחל לוי וצ"ל. אליזה שיש וצ"ל. נעמה בת מנחה וצ"ל. יצחק ושמחה אילנה וצ"ל. ראובן אלון בן נסיה וצ"ל. סליקה ששן וצ"ל. אליזה מדר וצ"ל. זוהרה בת חנה וצ"ל. עליזה כהן וצ"ל. ר' חיים אהנתה וצ"ל. לוי יצחק אמדי וצ"ל. ארי ארן מועלים וצ"ל. ישראל בן גנדה וצ"ל. חד חגיבי וצ"ל. חד חסברג וצ"ל. יואל דללי וצ"ל. עמס דמרי וצ"ל. רבי חד הבון וצ"ל. יוכבד וקקין וצ"ל. עישה דהן וצ"ל. חותי אגל וצ"ל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוז, רפאל פריצ, ויציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה